

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

народних ігор. На його думку, кожна народна гра містить у собі доступні форми навчання, вона спонукає дітей до ігрових дій, спілкування з дорослими [5]. Високу оцінку іграм дав також і В. Сухомлинський: «Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається живлючий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що засвічує вогник допитливості» [4].

Казки – це епічні твори народної літератури, що відображають різні вірування, погляди та уявлення людей у структурованій хронологічно послідовній формі розповіді, з чіткими композиційними структурами, вражаючими конфліктами (добра і зла та призводить до перемоги добра).

Вище зазначені жанри українського фольклору встановлюють формування морального виховання дітей середнього дошкільного віку.

Отже, український фольклор як засіб морального виховання дітей відіграв неабияку роль в житті суспільства. Результати досліджень учених показав, що український фольклор не тільки невичерпне джерело народної духовності й моралі, а й невід'ємна складова виховання підростаючого покоління.

Література

1. Ватаманюк Г.П. Музика в країні доквілля : Навч. –метод. посібник. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 260 с.
2. Лановик М.Б. Українська усна народна творчість / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик // Підручник. – 3-тє вид., стер. – К. : Знання-Прес, 2005. – 591 с
3. Кисельова О. І. Використання українського фольклору в морально-етичному вихованні дітей дошкільного віку / О. І. Кисельова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – 2007. – № 1–2. – С. 32–37
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Василь Сухомлинський. Вибрані твори в 5-ти т. – Т. 3 – К. : Рад. школа, 1977. – 670 с.
5. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2 тт. – Т.1. –К. : Рад. шк., 1983. –С.192-471.

УДК: 371.134:811.1:055.591.6

ВАРГА Л.І.,
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ КРИТЕРІАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Розвиток освітньої концепції сучасних ЗВО вирізняється посиленою увагою до формування особистості, яка б мала високу культуру спілкування в різних видах комунікативної діяльності. У цьому сенсі йдеться не тільки про особистість, як носія мови, що презентує себе у мовленнєвій діяльності, а й комуніканта, який приймає безпосередню участь у комунікативному акті, невимушено діє в реальній комунікації. У педагогічній теорії глибоко й усебічно схарактеризовано роль комунікації у вихованні та розвитку

особистості. Учені слушно зазначають, що комунікування є найважливішим чинником творення особистості людини, засобом виховання. Різні аспекти формування мовленнєвої культури відбито в працях сучасних дослідників, зокрема питання мовленнєвої особистості (М. Вашуленко, Л. Мамчур, Л. Паламар); лінгводидактичні та методичні аспекти відбито в дослідженнях А. Богуш, М. Вашуленка, Л. Варзацької, М. Пентилюк, О. Савченко та інших.

Безперечно, розв'язання проблеми формування комунікативної культури майбутніх учителів залежить від знання структури комунікативної культури. Унаслідок узагальнення теоретико-методологічних положень [2] з'ясовано, що для виокремлення структурних компонентів комунікативної культури та опису зв'язків між ними дослідники орієнтуються на тезу О. Леонт'єва [1] про єдність інтелектуального, емоційного й вольового складників особистості.

Вагомість дослідження системи компонентів комунікативної культури майбутніх учителів пов'язана з необхідністю з'ясування критеріїв, показників і рівнів її формування засобами інтерактивних технологій. Такий підхід зумовлений потребами в підвищенні якості освіти й вимогами до кваліфікації спеціаліста.

Критерії формування комунікативної культури студентів диференційовано на ціннісний, особистісний, мовленнєвий та інтерактивний. Констатуємо, що названі критерії виконують покладені на них функції – визначають і доповнюють один одного та описують якісний та кількісний аспекти професійної діяльності майбутніх учителів.

Головною властивістю ціннісного критерію формування комунікативної культури є врахування системи ціннісних орієнтацій і смислових настанов, які означають спрямованість комунікації майбутнього вчителя, спосіб його комунікативної взаємодії. Під цим кутом зору виокремлюємо такі показники ціннісного критерію: уміння сприймати та відчувати внутрішній стан партнера в комунікації; ініціативність; володіння прийомами утримання уваги іншого учасника комунікації; наявність ціннісних орієнтацій у професійній взаємодії.

Для з'ясування сутності особистісного критерію сформованості комунікативної культури майбутнього вчителя важливо усвідомлювати, що емоційне ставлення комунікатора до суб'єктів і комунікативних ситуацій є одним з основних механізмів внутрішньої регуляції процесів їх сприймання, розуміння та оцінювання. На підставі сказаного окреслимо показники особистісного критерію сформованості комунікативної культури: самоставлення, емпатійність, самооцінювання й самоконтроль.

Доцільним у низці критеріїв сформованості комунікативної культури є мовленнєвий, що передбачає наявність системи комунікативних знань, умінь і навичок. Його показниками виступають: наявність вербальних і невербальних засобів комунікації; нормативність мовлення; дотримання морально-етичних норм комунікативного процесу.

З'ясовано, що інтерактивний критерій вирізняється способами та прийомами впливу на суб'єктів комунікації, особливостями організації

професійної взаємодії. Чинними є такі показники цього критерію: спрямованість агентів комунікативного простору на взаємодію і співпрацю; стиль комунікації; активна позиція партнера в професійній комунікації.

З огляду на комплексний підхід до вивчення ціннісного, особистісного, мовленнєвого й інтерактивного критеріїв сформованості комунікативної культури та аналізу показників цих критеріїв, диференційовано три рівні опанування майбутніми вчителями комунікативної культури: високий, середній та низький.

Література

1. Комарова І. І. Формування у майбутніх учителів культури педагогічного спілкування : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Тернопіль, 2000. – 19 с.

2. Кучер А. Г. Підходи до вирішення психолого-педагогічних умов формування комунікативних умінь / А. Г. Кучер // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2011. – № 37. – С. 101–106.

УДК 373.3(477.87)

ВІКОНЬ А. М.,
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІКА В. СУХОМЛИНСЬКОГО І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Актуальність теми нашого дослідження зумовлена тим, що на початку ХХІ століття в історико-педагогічній науці активізується інтерес до вивчення педагогічних персоналій, актуалізація творчого досвіду діяльності видатних педагогів, науковців та практиків минулого з метою творчого переосмислення та застосування в нових реаліях сучасної педагогіки, освіти та шкільництва. Чи не найвидатнішим науковцем, вчителем-практиком, «інженером людських душ» ХХ століття є Василь Олександрович Сухомлинський, якому належить чимала кількість наукових та художніх праць, які не тільки не втратили актуальність, але й навпаки стали затребуваними в практиці роботи сучасної початкової школи. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського виступала предметом численних історико-педагогічних та теоретико-методологічних досліджень, зокрема: І. Беха та Н. Дічек (духовні доміанти), А. Богуш і Т. Кочубей (філософія дитинства), Г. Бучківської та О. Дзевєрина (виховання школяра), І. Зязюна та В. Киричок (гуманістична педагогіка і виховання гуманістичних цінностей), В. Кременя (взаємодія людини і соціуму), М. Мухіна та А. Розенберга (виховна система), Л. Нестеренко та Л. Пироженко (роль казок у вихованні дитини), А. Попової та О. Сухомлинської (батьківська педагогіка) та ін.

В. Сухомлинський народився 28 вересня 1918 р. в с. Василівка Онуфріївського району на Кіровоградщині. Вищу освіту здобував у Кременчуцькому педагогічному інституті на факультеті мови і літератури, а згодом у Полтавському педагогічному інституті. Все своє життя він був пов'язаний з освітою та шкільництвом, зокрема: з 1938 р. і до початку війни

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>